

Obsah:

Žít charisma a poslání Karmelu dnes (3. část – dokončení) <i>P. Saverio Cannistrà, OCD</i>	1
Duchovní vzlety (3. část) Miriam – Malá Arabka.	4
Dva úryvky z dopisů <i>P. Metoděj Minařík, O.Carm.</i>	7
Růženec a „modlitba za plody rozjímání“ <i>P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.</i>	9
Noční čas s Marií -pč-	19

(3. část –
dokončení)

Žít charisma a poslání Karmelu dnes

P. Saverio Cannistrà, OCD

Misie a identita

Jiným aspektem „bázlivosti“ naší misie je, že ji nedokážeme dostatečně charakterizovat ve vztahu k (našemu karmelskému) charismatu. Občas si někdo myslí, že identita Karmelu se v postoji misie žít nedá, anebo jen za cenu jejího drastického okleštění. Což je paradox, protože misie by naopak měla představovat zrání a završení naší identity.

Myslíme-li kupříkladu na Terezii od Ježíše nebo na Terezii od Dítěte Ježíše, jistě nemůžeme tvrdit, že by jejich misionářská horlivost něco ubírala jejich identitě bosých karmelitek nebo ji nějak oslabovala. Právě naopak, protože v této misionářské lásce totiž osoba Ježíše Krista do nich vstupuje mocněji a sdílí s nimi své bytí plněji. Misie Karmelu by měla být taková, jak ji popisuje Terezie, zvláště v druhém ze svých Zvolání¹: opustit Ježíše,

¹ „Ó můj Ježíši, jak nesmírná je láska, kterou chováte k lidským synům, když největší službou, kterou Vám můžeme prokázat, je opustit Vás z lásky k nim a pro jejich dobro! Tak Vás můžeme mít plněji! I když vůle zakouší méně uspokojení, duše se raduje z toho, že uspokojila Vás, a vidí, že pozemské radosti, dokud žijeme tento pomíjějící život, jsou nejisté – i ty, které se zdají být od Vás – pokud nejsou provázeny láskou k bližnímu. Kdo nemiluje bližního, nemiluje Vás, můj Pane, protože krev, kterou jste prolil, nám ukazuje nesmírnou lásku, kterou chováte vůči dětem Adamovým.“ (*Exclamaciones del alma a Dios II*, 2.)

abychom ho měli plněji, vždyť mít ho znamená, že se staneme podobnými jemu, který se z lásky k druhým vzdal toho, že by měl cokoli. Misie proto niterně patří k našemu charismatu: nemůžeme žít „v poslušnosti vůči Ježíši Kristu“ (Řehole, čl. 2), pokud se tato „poslušnost“ nestane také „poslušností“ a službou každému muži a každé ženě, za které Ježíš Kristus prolil svou krev.

Také když se mluví o inkulturaci charismatu, o jeho přizpůsobení různým kulturně-sociálním souvislostem, je její prvotní podmínkou, aby charisma bylo prožíváno opravdu do hloubky a aby naše osvojení si ho bylo tak hluboké, že nám to dovolí projevovat karmelské charisma novými formami, odlišnými od těch, které už jsou zaběhnuté. Bohužel nemožná říci, že se to děje běžně. Zprávy z pastoračních návštěv (jednotlivých provincií a klášterů) v zemích všech zeměpisných šířek svědčí častěji o monotónním točení se ve stejných problémech, než o rozmanitých vyjádřeních (karmelitánského) charismatu uprostřed různých kultur.

Problémy a hříchy jsou všude stále stejné a nelze z nich vinit ani tak (jednotlivou) kulturu, jako spíše lidskou slabost a nedokonalost. Zlo je pořád stejné. Pouze dobro je kreativní a mnohotvárné. Řečeno konkrétněji a prozaičtěji: často místo toho, abychom přesadili naše charisma do jiných krajín, (pouze) tam opakujeme nezvládnuté problémy (v oblasti) naší lidské křehkosti, našeho stylu řeholního života, našeho komunitního soužití.

Vzpomínám si, co mi řekl kterýsi generální představený při jednom setkání generálních představených různých řádů: „Udělalí jsme chybu, že jsme se zaměřili víc na propagaci řádu než na předávání charismatu.“ Ocenil jsem tuto schopnost sebekritiky. Vede k hlubšímu zamyšlení a k jinému způsobu, jak misi koncipovat. Naše misie – v Evropě stejně jako v Africe, Asii a Americe – by měla vycházet ze svědectví o některých (základních) hodnotách, které ve svém životě uskutečňujeme a které každou jednotlivou kulturu přesahují, a proto je možné tyto hodnoty předávat a uskutečňovat za rozmanitých okolností, ať už geografických či sociálních nebo generačních.

Jaké (základní) prvky charakterizují v našich očích karmelitánské charisma a podněcují nás k misi? Vždyť jsou-li nám dány nějaké dary, pak právě tyto dary z nás dělají misionáře, protože toužíme po tom, aby na nich měli účast i další lidé. Když jde karmelitán konat misi, co si s sebou nese? Jaký je jeho způsob zvěstování toho, že království Boží je blízko, že

už je mezi námi? Předpokládám, že všichni se shodneme na tom, že prvními a základními takovými prvky jsou zakoušení Boží blízkosti v modlitbě a v bratrském životě. A jak by bylo možné autenticky prožívat modlitbu a společenství, aniž bychom praktikovali stejně autentickou chudobu, odstup od světa a pokornou ochotu ke službě? Těmito hodnotami by měl být prodchnut misionář! A tak – jak (to o něm) říká evangelium – nepotřebuje brát si s sebou jinou výbavu, protože toto pro misi postačí: mít zkušenost, že Bůh je živý a my stojíme v jeho přítomnosti.

Takže je třeba, abychom změnili své smýšlení. Jak jsem řekl na začátku, základní otázkou není: „Co budeme dělat?“, ale: „Kdo jsem a co přináším? Jak já zvěstuji evangelium – ne slovy, ale svědectvím svého života?“

Nemyslím si, že naše řeholní řády potřebují znásobit svou přítomnost (a je tomu naopak: z mnoha míst jsme nuceni odejít). Nepotřebujeme „další komunity“, ale „nové komunity“, to znamená komunity, které vydávají svědectví a jsou schopny světu ukázat evangelium čtené karmelitánskýmá očima, Ježíše milovaného karmelitánským srdcem. Je to možná příliš jednoduché, ale takové je v podstatě i evangelium.

Z italštiny přeložila Martina Vintrová

*Karmelitánská misie má různé podoby.
Foto P. Vianney Hanáček.*

(3. část) **Duchovní vzlety**

Miriam – Malá Arabka

17. *Církev.* – Jsem dcerou svaté Církve: ona je mojí Matkou. Je to pro mne čest, nazývat Církev svou Matkou. Matko Církvi, růže mystická, miluji tě ... Církev trpí; Svátý Otec trpí, jeho srdce je sklíčené ... Církev je naší Matkou... Když matka trpí, všechny děti trpí spolu s matkou! ... Och! Jak bych chtěla prolít svou krev za církev! Obětuji vše za ni, za jednotu, za vítězství Církve ...

18. *Modlitba kněze.* – Jsem dcerou Církve. Och! Kolik radosti mi dávají modlitby kněze! V knězi nevidím nikoho jiného než Boha samého. Nehledám učenost kněze, ale působení Boha v něm ...

19. *Ad Deum qui laetificat juventutem meam.*¹ – K oltáři přistupuje kněz, starý, strhaný, nemocný, ubohý; zdá se mi, že nedokáže dovléci se až k oltáři. Říkám: Ó můj Bože, ten kněz umře dřív, než vyřkne jedno slovo, tak je nemocný. A hle, jakmile přijde mezi dvě voskovice, pozvedne oči k nebi. A v tom okamžiku se stane mladým a silným; mohl by kráčet přes hory. A také plameny svíce jeho dechem plápolají jako prach, letící přes skály. Když vidím, jak se tento kněz proměnil, omládl a dostal sílu, že by málem mohl hory na ramenou přenášet, cítím, jak mé srdce, celé mé tělo, všechno ve mně jásá radostí a ožívá novým životem ... Vidím, cítím, ale nedovedu vyjádřit ten dojem, který na mne učinily tyto vzdechy k Bohu, tyto paprsky, které pronikají Srdcem Božím ... A pozvedám hlas k ujištění, že čistý a chudý kněz, je-li sám obětí lásky a poslušnosti, je obrazem obětovaného Boha. Takovému knězi u oltáře nemůže Bůh nic odmítnout, protože je živým obětním darem...

20. *Doufat navzdory vlastní bídě.* – Pane, kdyby kojence opustila vlastní matka, kdyby ho všichni odhodili do bláta, co by mohl dělat? Kdyby se přiblížily šelmy, komáři, vosy a hadi, aby ho kousali a štípali, nemůže se bránit; umřel by hladem a žízní ... Pane, pro svoje hříchy si zasloužím všechno toto zlo. Jsem jako to dítě. Ale ty jsi můj Otec; smiluj se nade mnou; jsem dílem tvých rukou...

1 V tehdejší liturgii kněz při příchodu k oltáři udělal znamení kříže a pak pronesl slova žalmu (43,4): *Přistoupím k Božímu oltáři.* Ministrant mu odpověděl pokračováním toho žalmu, které zde cituje sv. Miriam: *K Bohu, který obveseluje mé mládí.*

21. *Doufat navzdory vlastní vinám.* – Díky, můj Bože. Je mnohem lepší padnout [ba i] tisíckrát, když člověk může dvoutisíckrát říci: Doufám v Tebe, Pane! Shlédni na mou slabost, na moji ubohost, Ty sám jsi mou silou. Díky, díky za to, že jsi mi dal poznat a uslyšet, co jsem zač. Dávám tomu přednost před zázraky. Je to pro mne mnohem užitečnější. Chtěla bych, aby mne všichni viděli upadat. Och, když jsem tak ubohá a pyšná, budu pýchu žít?² Pane, díky, znovu díky!...

22. *Doufat kvůli vlastní hříchům.* – Hřeším! Jak mohu doufat, že přijdu do ráje? Ano, můj Bože, doufám, protože mám mnoho hříchů. V ráji budu víc než ostatní sestry vyzařovat Boží milosrdenství...

23. *Doufat navzdory zoufalství.* – Pane, navštiv svůj dům. Shlédni na něj. Pohleď, jaké šelmy pronikají dovnitř a ničí jej! Navštiv jej, Pane, navštiv svůj dům... Ježíši, navštiv svou zahradu. Bez tebe je zima, není v ní ovoce. Jednej jako zahradník, který obdělává a hnojí půdu; seje, pozoruje, střeží, stříhá, zalévá. Tvá zahrada je vyprahlá. To je má duše; nikdo tam nepřinese ani kapku vody... Přijď, Pane Ježíši; bez tebe chřadnu, padám. Jedině ty jsi mojí silou, Ty sám jsi mojí radostí... Pane, nic na světě mne nemůže potěšit, ani stvoření, ani nebe, ani země, ani lidé, ani andělé. Nic mi nemůže přinést radost, pokoj, který jsem pozbyla ztrácejíc tebe, můj Bože. Smiluj se nad svou služebnicí. Doufám v tvé milosrdenství, Pane, bez tebe nemohu žít...

24. *Doufat proti veškeré naději.* – Můj Bože, nikdo nezhrěšil jako já. Ale těším se a velmi doufám, protože ze mne bude zářit tvé velké milosrdenství. Nepociťuji skoro žádnou důvěru; necítím žádnou naději; ale doufám proti veškeré naději... Cítím, že jsem neumřela sama sobě. Proto se bojím jenom sama sebe; nemám strach z ďábla; nemůže nic, pokud mu nepomohu. Nicméně navzdory své zlobě a svým hříchům doufám v Boha. Milosti, které mi uděluje každý den, mi nepřinášejí útěchu. Opírám se ale o víru v Boha a doufám proti veškeré naději. Kdybych umírala hladem a žízní a Bůh by mi nedával chléb, doufala bych, že nastane okamžik, v němž přijde On, aby mne nasytil. Och! Chci stále doufat a být od něho opuštěná...

25. *Modlitba pro čas zoufalství.* – Žádáš po mně jako oběť, Pane, abych se vzdala tvé přítomnosti; ale nemohu svolit. Nech mne trpět, jak chceš, ale nenechávej mne bez sebe. Můj Bože, už nemohu dál. Mé srdce umdlévá.

2 Tady volíme volnější překlad. V originále stojí: *Když jsem tak ubohá a pyšná, čím budu žít pýchu?* – Pozn. red.

Hleď, má duše chřadne, mé srdce vzdychá; pospěš si, Pane, s příchodem, nemohu bez Tebe žít. Ty jsi můj život, bez Tebe jsem jako mrtvá, rozkládající se a zapáchající tělo, které se rozpadá v prach. Jsem ubohý prach a tento ubohý prach Tě volá: vyslyš jej; přijď a seber jej, abys mu dal život, jinak zůstane plesnivějící půdou. Ó moje spáso, přijď a rozehřej tuto plíseň, rozpusť led, který je v mém srdci. Když se slunce skryje, chladem vzniká led jako kámen, a když se slunce ukáže, led se rozpustí. Stejně tak moje duše, Pane, když ji necháš, bude ledová jako kámen, jako mrtvé tělo. Když se [od něj] oddělí duše, ono vychladne, pak zezelená, zčerná, červi ho začnou rozežírat a rozpadá se v prach... Stejně tak moje duše, Pane, když ji opustíš; chladne, plesniví, cítím, že mé kosti se až do morku kazí, moje pleť vysychá jako kůže na slunci... Přijď, přijď, ó můj živote. Pospěš a přijď mne oživit. Už nemohu dál, umírám, rozpadám se v prach. A prach tě nemůže chválit a sloužit ti, Pane, daruj život mé duši a ona tě bude chválit a bude ti sloužit...

Ryba mimo vodu hyne. Žije hodinu, dvě, ale pak umírá; je-li vhozena do vody, znovu ožije. Stejně tak moje duše.

K čemu se přirovnám? K *ptákům*, ptáčkům v hnízdě. Nepřinese-li jim otec a matka potravu, hynou hladem. Stejně tak moje duše, Pane, bez Tebe nemá výživu; nemůže žít...

K čemu se přirovnám? K *malému obilnému zrnku*, vloženému do země. Když nezaprší, když ho sluníčko nezahřeje, malé zrnko zplesniví. Stejně tak moje duše, Pane, když ji nezavlaží déšť tvé milosti a nezahřeje paprsky tvého slunce. Dáš-li jí ale svou vláhu a slunce, zrníčko se ohřeje a nabobtná, zapustí kořeny, objeví se rostlinka a vydá klas s mnoha dobrými zrny.

Jestli se *stromu* odtrhne *kořen*, strom usychá a hyne, nehodí se už k ničemu jinému, než aby byl rozřezán a vržen do ohně – ale ponechá-li se aspoň malý kořínek v zemi, strom zůstane zelený a přináší listy, květy, ovoce. Stejně tak moje duše, Pane, bez Tebe nemá kořeny, nehodí se k ničemu, nemůže přinášet ovoce.

Když *uříznutá větev* uschne, zelené ovoce na této větvi nemůže dozrát; zůstane zelené, seschne, zplesniví: stejně tak moje duše, Pane. Ale zůstane-li větev pevně na stromě, je krásná a přináší mnoho ovoce.

K čemu se sama přirovnám? K *růži*, která se uřízne a nechá uschnout v ruce: ztratí vůni. Ale zůstane-li na růžovém keři, je pořád čerstvá a krásná a zachová si všechnu vůni.

Jsem jako *svítilna bez oleje*; knot ve svítilně nemůže hořet bez oleje; chceme-li ji zapálit, sklo praskne a ona zhasne.³ Stejně tak moje duše bez Tebe, Pane: Ty jsi olejem mé duše, která se bez tebe nemůže rozhořet a zhasíná. Naplň olejem své milosti lampu mé duše, aby mohla hořet před tebou.

K čemu se přirovnáš ty, ó Pane? K *holubici*, která krmí svá mláďata, k *něžné matce*, která krmí své dítě.

K čemu se přirovnáš ty, ó Pane? Nic není jako ty... Ukaž se mi, můj Bože. Odtáhni oponu, která tě kryje; rozhrň, rozhrň závěs, abych tě viděla ... Už nemohu dál; moje srdce umdlévá, navrať mi život. Zdvihni závoj, který tě kryje; nemohu už žít, aniž bych tě viděla. Přijď, Pane, pospěš se mi ukázat...

(Pokračování v příštím čísle.)

Dva úryvky z dopisů

P. Metoděj Minařík, O.Carm.

Otec Metoděj ve své skromnosti by asi byl za skočen, kdyby viděl, že úryvky z jeho soukromých dopisů chceme uveřejnit v časopise. Ale na druhé straně: vybíráme pasáže nedůvěrné, které tehdy napsal své sestře, na niž doléhaly nemoci, stáří a bolest z úmrtí mezi přítubnými a přáteli. Věřím, že by souhlasil s tím, abychom se jeho slovy povzbuzení a duchovní rady, která jí napsal, posilnili i my. A může nám to přinést ještě další užitek: doma nikdo není prorokem. Vůči nejbližším se nám o duchovních věcech mnohdy mluví nejobtížněji. Zde máme před sebou velmi prostá a přitom hluboká slova vzdělaného karmelitána, kněze a zároveň pokorného bratra rodné sestře.

3 Světilice má zdá se na mysli skleněnou olejovou lampu, která byla konstruována tak, že zapalovat ji bez oleje mohlo znamenat lampu zničit.

Milostiplné věci jsou vždy spojeny s obětmi, se zkouškami. Ale to už patří k věci. Například to, žeš tak musela prožít ty milostiplné vánoční dny doma, bez kostela a bez radosti bohoslužeb společných v kostele. On to Pán Bůh dovede jinak vynahradit, když to od nás požaduje. A je to mimo jiné i smír za ty, kteří by mohli jít a nejdou, za tu prázdnotu, kterou oni mají v srdci, mnohdy jim, některým z nich, tak získáme světlo milosti, že se jednou vzpamatují v den navštívení.

Z dopisu sestře Marii z 2.2.1982

A Ty si nemysli, že Tvůj život nemá mnoho ceny, že už nemůžeš tolik udělat a tak se o všechno starat jako dříve. Existují také duchovní věci a ty jsou vlastně nejceněnější. Ty teď zasluhuješ sobě a jiným mnoho milostí a máš velký podíl na výkupném díle Božím, Ježíše Krista, a toho si buď vědoma a Pánu Bohu za to vděčna.

Z dopisu sestře Marii z 13.12.1982

*Náhrobek P. Metoděje
v Kostelním Vydří.
Foto P. Vojtěch Kodet.*

Růženec a „modlitba za plody rozjímání“

P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.

Mnoho toho slyšíme a čteme. Jen část z toho nás zasáhne hlouběji. K tomu se pak vracíme opakovaně. Pro mne jsou takovými myšlenkami ty, které Vám zde předkládám. Uvažovali jsme o nich při celostátním setkání terciářů v roce 2003. Od té doby se mi příležitostně a úlomkovitě vybavují znovu. Vrátil jsem se k nim tedy pečlivěji, mluvili jsme o nich při terciářských setkáních v průběhu září a října letošního roku, „učesal“ jsem je do podoby, vhodné pro stránky našeho časopisu, a nyní nám je předkládám. Tehdy před oněmi dvanácti lety končil rok růžence...

1. Růženec je modlitbou, spjatou s celým naším životem

Dokument *Rosarium Virginis Mariae* (RVM), který k roku růžence napsal Jan Pavel II., nám přinesl mnoho podnětů pro náš duchovní život. Sv. Otec v listu několikrát zmínil, že bohatství růžence je veliké. My se v tomto zamyšlení přidržme jen jedné krásné stránky modlitby růžence, kterou vyzdvihl. Totiž: růženec je modlitbou *těsně spojenou s ostatním naším životem*.

Jan Pavel II. hned na začátku listu napsal, že „*posláním růžence je přinášet plody svatosti*“ (čl. 1). A toto přinášení plodů se určitě děje nejen tehdy, když se modlíme, ale i potom, když své modlitby „*necháme*“ a jdeme „*něco dělat*“, když konáme běžné práce a vyřizujeme nejružnější záležitosti. Právě tehdy máme přinášet plody svatosti. A k tomu má růženec tlahnout. V jiném článku citovaného listu mluví Jan Pavel II. o tom, že bohatstvím růžence je také jeho „*harmonie s požadavky každodenního života*“ (čl. 28).

To je velmi lákavá nabídka. Mnohokrát jsem si, když jsme v semináři při přípravě na kněžství nebo v noviciátu při poznávání karmelské tradice byli vedeni k pravidelnému rozjímání, říkal, že moje vnitřní modlitba nesmí být „*skleník*“, ve kterém je sice velmi vlídné prostředí, ale který je pečlivě oddělený od toho ovzduší, ve kterém trávím zbytek dne. Bosý karmelitán P. David Peroutka totéž vyjadřuje podobným příměrem: (není

správně) „jednat s Bohem pouze v jakémisi odděleném »parádním pokoji« svého vědomí.“¹

Nahlédnuto z jiného úhlu: všichni toužíme po „celistvosti“ našeho života. Po tom, aby náš život tvořil jeden soudržný, hezký a souladný celek. Vadí nám, když sami sebe přistihujeme při nějaké „rozpolcenosti osobnosti“ (byť se jí dopustíme nevědomky), například když před chvílí jsem se modlil, a teď dělám něco, co tomu vůbec neodpovídá... Před chvílí jsem přijal Pána v eucharistii do svého srdce, vítal jsem ho – a teď jsem se tolik rozčílil na druhého člověka... A velikánskou bolestí a hanbou v tomto ohledu je, když u sebe odhalíme nějaké polovědomé nebo dokonce vědomé farizejství. Když vědomě něco jiného děláme a něco jiného hlásáme. S tím se naše okolí neumí vyrovnat. To bývá „antisvědectví“, jehož důsledky přetrvávají pak po dlouhou dobu. My to většinou známe v mírnější podobě: usilujeme o onu jednodušnost našeho života, a nedaří se nám jí dosáhnout. Proto si připadáme jako „rozpolcení“, roztrhaní na kusy. Takže když Jan Pavel II. napsal o růženci, že pomocí něj jsme té vytoužené jednodušnosti blízko a že skrze tuto modlitbu vede cesta k harmonii našeho každodenního života, pak jeho slova v nás zesilují touhu k ní dospět.

V této chvíli bych do naší úvahy vložil připomenutí úplně základních myšlenek o modlitbě růžence. Jistě pro Vás nebudou nové. Ale obvykle stojí za to vracet se k základům a upevňovat je. Růženec je lidovou kontemplativní modlitbou západní církve. (Východní církev zná jako lidovou kontemplativní modlitbu například modlitbu Ježíšovu, ale to zmiňme jen na okraj a zůstaňme u růžence.) Růženec je modlitba lidová, tedy velmi prostá, dostupná každému, i kdyby neuměl číst. A co znamená, že jde o modlitbu kontemplativní? Jestliže umím z paměti modlitbu Věřím v Boha, Otče náš, Zdrávas Maria a znám pořadí jednotlivých růžencových tajemství, takže dokážu celý růženec bez chyby odrecitovat – to ještě neznamená, že rozumím růženci. V tomhle bývá kámen úrazu pro děti nebo pro ty, kdo ještě růženci dost neporozuměli: vnímají jej jako modlitbu „ústní“ (při které jde pouze o pečlivou recitaci) a mnohonásobné opakování týchž slov jim připadá bezduché a nudné.

Ale kontemplativní povaha modlitby růžence znamená, že důležité je to, co je při růženci „za slovy“, která recitujeme, ne v nich samých. Slova tu hrají pouze roli pomůcky, nástroje. Rád tuto jejich funkci přirovnávám k roli zábradlí: pomáhá nám udržet se na správné cestě. Ale poté co nej-

prve krátce prověříme jeho spolehlivost, při chůzi si pak zábradlí samo nijak zvlášť neprohližíme. Přidržíme se jej, ale díváme se před sebe! Tak i při růženci: recitujeme modlitby, ale snažíme se svým vnitřním zrakem zahledět se „dál“ – do jednotlivých tajemství ze života Pána Ježíše a Panny Marie: počala jej z Ducha svatého, navštívila s ním Alžbětu atd. A úplně stejně jako při chůzi: když při modlitbě „zavravoráme“, to znamená, když naše myšlenky vybočí ze zvolené cesty a vynesou nás někam jinam, pak recitace ústních modliteb při růženci nás snáze udrží ve správném směru – jako zábradlí, na něž při zakolísání narazíme nebo jehož se pevněji chytíme.

Ještě jedna drobnost mi dělá radost. Odborníci říkají, že růženec vznikl tak, že poustevníci a mniši v dávných staletích se modlivali 150 žalmů, prostí věřící je napodobovali, a tak se modlili 150 otčenášů. Nakonec se praxe ustálila na modlitbě 150 zdrávasů, rozdělených na desátky. (Růženec světla navrhl až Jan Pavel II.) Takže dnes při modlitbě růžence rozjímáme o životě Pána Ježíše a přitom mluvíme na Pannu Marii – zdrávasy se obracejí k ní. To znamená: dívat se na Ježíše a jeho život a rozumět mu se učíme od Panny Marie! S ní zaujímáme její úhel pohledu.

Vraťme se k myšlence, kterou jsme začali: růženec je modlitbou *těsně spojenou s ostatním naším životem*. Pokusme se o bližší pochopení, jak to Jan Pavel II. myslí. Odvolává se na svou vlastní zkušenost. To je pro nás hodně zajímavé. (Vždycky když se zdrženlivý kazatel „zapomene“ a pustí nás do svého nitra, upoutá nás to. Cítíme, že v té chvíli mluví opravdu ze života.) Jan Pavel II. napsal sám o sobě: „*Svěřil jsem do této modlitby mnohé starosti a našel jsem vždy útěchu*“ (čl. 2). Dále pokračuje: „*vložil jsem do ní první rok svého pontifikátu*.“ Každý začátek je těžký a je snadné si domyslet, že i první rok služby papeže pro něj nebyl lehký. Se spolehnutím se na modlitbu růžence tehdy svou službu Petrova nástupce začal a po pětadvaceti letech ve svém zmíněném listu napsal: „*Dnes (...) toužím učinit totéž*“, tedy: opět vložit vše, co prožívám, do modlitby růžence.

Je-li pro nás růženec kontemplativní modlitbou, zaměřující nás na život Pána Ježíše a Panny Marie, pak si při něm často připadáme, jako bychom stáli mezi dvěma „světy“. Jeden svět jsou naše starosti – a to je svět mnohdy uspěchaný, bolestivý, obsahující nejistoty a tápání... A druhý svět je naše modlitba, život Pána Ježíše a Panny Marie. Recitujeme zdrávasy, procházíme jednotlivá tajemství, snažíme se do nich ponořit.

1 DAVID PEROUTKA, *Pramen, Vnitřní život podle sv. Terezie z Avily*, Kostelní Vydří 2013, str. 75.

Jestliže Jan Pavel II. říká, že svět svých starostí svěřil do této modlitby a našel vždy útěchu, položme si jednoduchou otázku: Jak se „vkládají“ starosti do růžence? Jak se to dělá? – A když to uděláme, nebudeme si potom vyčítat, že jsme byli při modlitbě roztržití? Protože při desátku se rozjímá například o tom, jak Panna Maria porodila Ježíše v Betlémě. Mám do něj vložit to, že já nevím, jak si mám počínat při výchově dětí? V růženci se rozjímá o tom, že Panna Maria je korunována Královnou nebe i země; mám do toho vložit své trápení, že si nerozumíme se sousedy? Jak tedy *vkładat* do růžence své starosti?

Papežský list vysvětluje, co má Jan Pavel II. na mysli, v článku 25. Nejdříve to nazývá „antropologická dimenze“ růžence a pak to osvětluje hezky prostě: *„Kráčíme-li po cestách Kristových, které jsou rekapitulací, odhalením a spásou cest lidských, staneme před obrazem skutečného člověka.“* My jsme zvyklí na to, že v růženci rozjímáme o Pánu Ježíši a o Panně Marii. Jaký byl jejich život? Kdo je to Ježíš? Jakou ženou je Maria? A sv. Otec pobízí, abychom svůj pohled rozšířili, a ukazuje: v růženci také poznávám, kdo jsem já. Kdo je člověk. Nebo doslovně: *„jaká je pravda o člověku“*. A v tomto smyslu cituje svá slova, která napsal už dříve a k nimž se nyní opět hlásí: *„růženec tepe v rytmu lidského života.“*

Kdo se modlí růženec, ten *vnímá tep lidského života* ve smyslu: vidí, jak na lidský život pohlíží Bůh. Všimněme si pečlivěji slov, která jsme nyní citovali. V růženci je *rekapitulace* toho, co v sobě zahrnuje lidský život, shrnutí toho – jak se dnes nečesky říká – „o čem je“ život. Při růženci nám to dojde líp, než když to prostě prožíváme. Při růženci se na to díváme z určitého nadhledu, s Pannou Marií a skrze Krista. A tak se nám může lépe *odhalit* podstata, když vnímáme souhrn, rekapitulaci. A růženec je i *spásou* lidských cest. V růženci vidíme lidský život nejen v souhrnu a jasněji, ale skrze modlitbu se našemu životu dostává také uzdravení!

Jan Pavel II. vysvětluje například konkrétně: *„Kontemplace Ježíšova narození nás učí chápat posvátnost života.“* Nejen života jednoho betlémského Dítěte, ale všech dětí. *„Pohled na dům v Nazaretě zjevuje prvotní pravdu o rodině podle Božího plánu.“* Tedy o rodině vůbec, o každé rodině! Nebo při modlitbě slavného růžence: *„kontemplujeme-li Krista a jeho Matku ve slávě, spatříme cíl, k němuž jsme všichni povoláni, jestliže se necháme proměnit a uzdravit Duchem svatým.“* Čili v růženci poznáváme nejen život Pána Ježíše a Panny Marie, ale také se nám ozřejmuje, kdo jsme my a jaký je Boží záměr s námi.

Jan Pavel II. toto své vysvětlení končí slovy: *„Dá se říci, že každé správným způsobem rozjímané růžencové tajemství vrhá světlo na tajemství člověka.“* Tato slova nám dávají poznat, jak se ony dva světy – svět našich starostí a svět života Ježíšova a Mariina – setkávají. Pohlížíme-li při růženci svým vnitřním zrakem do Ježíšova a Mariina života, neutíkáme do jiného světa, jako když si někdo pustí film, aby se odreagoval ode všeho, co ho tísní. Ten „film“ událostí, který nám představují růžencová tajemství, totiž zároveň vypovídá mnoho o nás samotných, a je tak *zdrojem světla* do světa našich starostí!

V tomto smyslu je pro nás růženec světlem i do světa našich starostí, i když při něm nepřemýšlíme přímo o nich. Růženec nám dává světlo, s jakou úctou máme přistupovat k druhým lidem. Jak pečlivě se máme věnovat našim dětem, přestože jsme předtím rozjímali o jiném Dítěti a o jiných rodičích. Takto nás má růženec ovlivnit, uvnitř zasáhnout a má potažmo přetvářet ten svět našich starostí. Pozorně nahlíženo Jan Pavel II. tu tedy od obrazu *vkładání starostí* do růžence, který zmínil, přešel k příměru *přijímání světla*.

Ale i ten původní příměr *vkładání starostí do růžence* nakonec ve svém listu zmiňuje ještě jednou: *„Zároveň se stává naprosto přirozeným přinášet na tato setkání se svatým lidstvím Vykupitele mnohé problémy, úzkosti, námahy a plány, kterými se náš život vyznačuje.“* *„Na Hospodina slož svoji starost, postará se o tebe“* (Ž 55,23). *Rozjímat s růžencem znamená složit své břemeno před milosrdné srdce Krista a jeho Matky.*

My si tu uvědomujeme: ano, určitě ne vždy, když se růženec modlíme, máme v úmyslu snažit se o modlitbu výslovně kontemplativní. Modlíme-li se růženec ve chvíli veliké tísně, pak se nám určitě nepodaří ponořit se soustředně do růžencových tajemství. Modlitba zůstane více modlitbou pouze ústní, ale přece nám „vyplavuje“ ze srdce neklid, strach, vlévá nám důvěru v Boží pomoc, posiluje naši odevzdanost vůči Bohu, postupně nás proměňuje. Jindy bereme růženec jako ústní modlitbu, kterou prostě Bohu přinášíme – darujeme mu ji – s prosbou za někoho nám blízkého nebo za nějakou záležitost. A jindy nám při růženci jde jednoduše o to, prodlévat u Panny Marie a u Ježíše, aniž bychom směřovali k hlubinám rozjímání... Ten svět našich starostí máme prostě v sobě a on při modlitbě je nějak „dotýkán“ přítomností Pána Ježíše a Panny Marie.

A tak Jan Pavel II. onen článek 25 svého listu uzavírá: „*ano, tato modlitba skutečně „tepe v rytmu lidského života“, aby jej sladila s rytmem života božského, v radostném společenství Nejsvětější Trojice – vytouženým cílem našeho bytí.*“

2. Modlitba za konkrétní plody rozjímání po každém desátku

Ve zmíněném listu podává Jan Pavel II. několik „zlepšovacích návrhů“ k naší modlitbě růžence. V čl. 35 zmiňuje jeden, u nějž nám přislubuje: „*Růženec tak bude s větší účinností vyjadřovat své propojení s křesťanským životem.*“ To je krásný výraz: propojení! Propojení modlitby se vším ostatním, co k našemu životu patří. O to nám zde od počátku jde a toto nám Jan Pavel II. nyní slibuje.

Ale v čem spočívá onen jeho návrh? „*Kontemplace bude moci lépe vyjádřit veškerou svoji plodnost, zakončíme-li každé z tajemství modlitbou za obdržení určitých plodů z rozjímání.*“ Jsme tu tedy pobídnuti zakončit každé své rozjímání o jednotlivém tajemství (každý desátek) modlitbou za to, aby Bůh našemu rozjímání dal přinést konkrétní plody. Nestačí, že v našem srdci vyvstaly hluboké myšlenky nebo vytryskl gejzír silných citů, ale důležité je, aby naše rozjímání v našem životě skutečně přinášelo plody. Papež pobízí: poprosme za to! Věnujme chvilku spontánní prosbě za to!

Taková prosba je obsažena v modlitbě, kterou jsme zvyklí končit celou modlitbu růžence. Prosíme: „*když v posvátném růženci Panny Marie o těchto tajemstvích rozjímáme, ať také podle nich žijeme a dosáhneme toho, co slibují.*“ Ale Jan Pavel II. doporučuje, abychom za konkrétní ovoce prosili po každém desátku – v přímé návaznosti na námět rozjímání, které zakončujeme. Tedy pokud jsme například rozjímali o Ježíšově pokoře při jeho narození v Betlémě, neopomeňme na závěr poprosit o pokoru také po sebe! Bude užitečné takto rozjímání vždy shrnout a završit.

Tato drobnost má podle mé zkušenosti veliký význam. Jestliže se na konci desátku snažím několika vlastními shrnout, o čem jsem rozjímal, a připojit k tomu spontánní prosbu, často mi při tom dojde, že jsem vlastně vůbec nerozjímal! To je poznání nelichotivé, ale prospěšné. Dává mi příležitost pokusit se rychle „dohonit“, co se dá, alespoň krátkou myšlenkou se vrátit k rozjímanému tajemství.

A navíc: prosba je vždy adresná. Může se stát, že jsem rozjímání prožil jako přemýšlení o Bohu, aniž bych se na něj obracel. Jak to kdysi obrazně vyjádřil pan profesor Heller, v takové modlitbě určujeme Bohu roli pouhé *kulisy*, nedáváme mu možnost opravdu se do modlitby zapojit... Kdežto prosba je ze své podstaty adresná a přivede mne k tomu, abych Boha nebo Ježíše *oslovil*, zaměřil se na něj přímo.

Jak takovou krátkou prosbu za plody rozjímání můžeme do své modlitby růžence vložit „technicky“, to je třeba hledat, zkoušet. Když se modlíme růženec sami, je to nejsnazší. Když jsme si tyto myšlenky promýšleli při terciářských setkáních a potom jsme se růženec modlili, dohodli jsme se předem a po každém desátku jsme ponechali chvíli ticha, do které každý, kdo chtěl, mohl vyslovit takovou *modlitbu za plody*, která mu z jeho rozjímání vytanula.

3. Modlitba za plody rozjímání na závěr rozjímavé modlitby v Karmelu

To, o čem tu uvažujeme, velmi souvisí s karmelitánskou tradicí. Nemyslím tím, že by existovala nějaká speciální karmelitánská pojednání o růženci, o tom, jak se ho modlit. Něco takového neznám. Ale velmi důkladná je tradice Karmelu o vnitřní modlitbě obecně, o rozjímání. Kdy nejde jen o to, jak se pomodlit soustředěně nějakou ústní modlitbu, byť by šlo i o samotný breviář, ale jak své srdce víc otevřít Bohu. Naši bratři a sestry v našich klášteřích se od dob svaté Terezie z Avily (1515-1582) o rozjímavou modlitbu se železnou pravidelností snažili, promýšleli ji a psali celé knihy o tom, jak při ní správně postupovat. A růženec není nic jiného, než jedna konkrétní podoba rozjímání. Už jsme si jasně připomněli: důležité je to, co se děje „za“ recitovanými slovy nebo – jiným obrazem – pod jejich povrchem. Tam teprve se skrývá samotná hlubina modlitby.

To, co nám Jan Pavel II. navrhl udělat po každém desátku, to nám vlastně kladou na srdce také karmelitánští učitelé modlitby, když popisují schéma rozjímání – jak má dobré rozjímání probíhat. Naše doba sice nemá příliš zálibu v důmyslné sebekázni, ale oni rádi promýšleli správný, důkladný postup při modlitbě. A i jim šlo o to, aby s naší modlitbou bylo zdravě propojeno a bylo jí posilováno vše ostatní, co přes den prožíváme.

Jan Pavel II. navrhl, abychom na závěr každého desátku poprosili za plody našeho rozjímání. Naši karmelitánští učitelé modlitby nám radí vždy uzavírat rozjímavou modlitbu nejlépe třemi závěrečnými částmi, kterými mají být:

- 1) Poděkování Bohu.
- 2) Obětování sebe Bohu:
 - a. jednak všeobecné: „Patřím ti, chci ti sloužit,“
 - b. ale také skrze konkrétní předsevzetí. (Tohle možná dnes slyšíme neradi, dnešní mentalita si nelibuje v úkonech vůle. Ale nic naplat, naši učitelé modlitby nás k tomu vedou.)
- 3) Prosebná modlitba.

A právě o tu prosebnou modlitbu mi zde jde. Co se přesně míní *prosebnou modlitbou* v této fázi rozjímání? Bosý karmelitán bl. Jan od Ježíše a Marie v příručce modlitby *Schola de oratione*, kterou napsal v roce 1611, vysvětluje, že zde jde o to, co svatá Terezie od Ježíše vyjádřila slovy: „*svo-
lávat Boží milost na svět.*“

A teď se opovázím odporovat uznávané autoritě. Návod bosých karmelitánů k rozjímavé modlitbě se údajně přidržovaly nauky dominikána, cti-hodného Ludvíka z Granady (1504-1588). Jeho návod k prosebné modlitbě na závěr rozjímání² pobízí prosit: za všechny národy světa, aby poznaly a chválily jediného, pravého Boha, za pastýře církve, za vladaře, za církev, za trpící a pak i sami za sebe, za to co, potřebujeme nejvíce. Za odpuštění svých hříchů a za pomoc proti těm pokušením, ke kterým máme největší sklon. A nakonec Ludvík doporučuje: „*Zakončeme potom prosbou o Boží lásku a při ní zůstaňme nejdéle, žádajíce Pána o tuto ctnost s vroucími city a tužbami, neboť v ní je všechno naše dobro.*“ To vše jsou určitě oprávněné úmysly k prosebné modlitbě. Ale chybí tu návaznost na to, o čem jsme rozjímali! Není škoda tuto návaznost ztratit?

Návaznost mezi rozjímáním a prosebnou modlitbou na závěr rozjímání velice dobře vnímal karmelitán P. Jan Brenninger (1890-1946). Ve své knize, shrnující karmelitánskou spiritualitu, píše:³

„*I když můžeme své prosby přednášet Bohu v každém čase a naše potřeby nás k tomu opravdu nutí ustavičně, přece rozjímání je k tomu zvláštní příležitostí, protože rozjímáním samým lépe nahlížíme své potřeby a veške-*

2 Na internetu viz: <http://revue.theofil.cz/revue-clanek.php?clanek=2189>

3 *Directorium vitae carmelitanae*, Roma 1940, § 167, str. 383n.

rou svou bídu a nedostatečnost a jsme zapalováni touhou dojít k Bohu. A navíc: co zmohou naše dobrá předsevzetí, která k rozjímání podstatně patří, není-li nám k jejich věrnému uskutečnění dána milost a síla shůry?“

Proto on uvádí pořadí úmyslů našich proseb takto: „*Především tedy prosme o milost uskutečňovat to a dosáhnout toho, o čem jsme v rozjímání poznali, že je to pro nás nezbytné nebo užitečné nebo že nám to chybí, jako například vykořenění některé neřesti.*

Potom však můžeme přejít k některým obecnějším prosbám jak za nás, tak za druhé, stále pozorně věrni vnitřní dispozici, kterou jsme prožívali, a (věrni) vanutí a vedení Ducha svatého.“ A Jan Brenninger uzavírá: „*Ostatně čím hlubší bude naše rozjímání, tím snáze a dokonaleji budeme prosit, a čím vroucněji budeme prosit, tím hojnější plody vydá naše rozjímání.*“

4. Modlitba za plody rozjímání na závěr rozjímavé modlitby u nekarmelských autorů

Sv. Ignác z Loyoly klade do závěru rozjímání část, které říká „*rozhovor*“ (s Kristem, s Pannou Marií, strážným andělem ap.). Jiní autoři závěrečnou část rozjímání nazývali „*výstup*“ (ve smyslu: vystoupit zevnitř ven, ne zdola nahoru). Jan Ev. Urban spojuje obojí, když píše: „*Výstupem ovšem nejsem mimo rozjímání. Jdu na práh a na prahu je celkem rozmluva o tom, co jsem rozjímal. Rozmluva oživuje celé rozjímání, v ní vyprošujeme si milost, zvláště milost pomáhající, abychom plnili předsevzetí; bez ní buď na předsevzetí zapomeneme, nebo budeme nerozhodní a chabí je provádět. Srdečně a pokorně rozmlouváme se Spasitelem, s Matkou Boží, s andělem strážným o tom, co jsme přijali, či prosíme o pomoc. Dětinně a důvěrně řekneme Pánu vše, co nás tíží a bolí.*“⁴

5. Modlitba za plody je konec i začátek

Vnitřní modlitbou se náš život proměňuje. Rozjímáme o Kristu nebo o nějaké situaci z jeho života nebo ze života Panny Marie, uvědomujeme si, jak oni jednali a co je v těch událostech vystiženo o nich, ale i o člověku obecně. A protože i my jsme lidé a známe své slabosti i Boží dary, kterých se nám dostává, tak naše rozjímání končí modlitbou za plody, ve které to, o čem jsem rozjímal na Kristu nebo na Panně Marii nebo na člověku obecně, vztáhnou na sebe a prosím, aby se to na mém

4 *Duchovní život*, Praha 1946, str. 22.

životě naplňovalo. Aby můj život tomu odpovídal. Prosím za konkrétní plody svého rozjímání. Ten „lék“, tu krásu, dobro, moudrost, které jsem zahlédl v rozjímání, se snažím pojmut do sebe, prosit o to, aby je Bůh vložil do mého života. O toto jde v modlitbě za plody rozjímání. Jejím zdrojem je končící se rozjímání, ono touto mou modlitbou doznívá (v nejhezčím smyslu slova). Na konci růžencového desátku nebo rozjímání nad Písmem souhrnným pohledem obsáhneme a na sebe vztáhneme to, na co jsme vnitřním zrakem pohlíželi a čeho jsme ještě plní...

Ale stejně tak je zdrojem mé modlitby za plody rozjímání i vidina toho, co mě čeká za chvíli, dnes – v tento den či týden (tak při nedělní modlitbě). To už se rýsuje na mém obzoru: co budu teď prožívat, kam půjdu, až odložím svůj růženec nebo zaklapnu Písmo. K jakým lidem odejdu a že se na to musím připravit, vyprosít si pro to od Boha sílu. (I když samozřejmě zkušenost nás učí, že v tomto musíme být opatrní: naše představy se často nevyplní, vidíváme věci příliš černě nebo naopak růžově.) A tak je modlitba za plody rozjímání vlastně zároveň modlitbou přípravnou – propojenou s tím, co mám dál před sebou.

6. Obecná moudrost si to uvědomuje také

Latinské úsloví praví: „*Finis coronat opus*“ (konec korunuje dílo). Což česky vyjadřujeme lidově: „Konec dobrý, všechno dobré.“ Ale nejde pouze o to pohlídat si závěrečný dojem. Když něco dobrého vyvrcholí, nemá to tím i skončit! Šikovní učitelé na závěr vyučovací hodiny zopakují, co probrali, a ověří si, jak to žáci pochopili. Kněží se pro kázání snaží pečlivě si připravit jeho závěr: dobrý řečník si hlídá, co chce sdělit, jak dlouho bude mluvit a čím chce skončit. A mohli bychom si vzpomenout i na jiné příklady úsilí o to, aby naše úsilí nezůstalo neplodné, nebo jak říkají dnes mladí lidé: „aby to nevyšumělo.“ Právě tomu slouží *modlitba za plody*.

Noční čas s Marií

-pč-

V knížce Karla Poláčka *Bylo nás pět* hlavní hrdina, kluk školou povinný, v jednu chvíli svým jedinečným stylem vypráví: „*A když jsem si večer lehl, tak maminka se posadila ke mně na pelest, bylo tma a my jsme si povídali, to mám velice rád. A maminka začala vypravovat...*“

I já jsem jako dítě a jedináček nerad v nemoci snášel samotu v dětském pokoji. Lákal jsem tam rodiče, hlavně maminku, a těšil se, když si sedla na mou postel, četla mi knížku, povídala mi, nebo jen u mne byla.

Dnes jsem dospělý člověk. Starosti z celého dne mi někdy ani po ulehnutí nedají pokoj, a tak – což jsem v dětství neznal – v noci někdy nemohu spát... Zakouším, že v noci bývají myšlenky dotěrné a jiné, než ve dne. Často se rozcházejí se skutečností. Shlukují se a proplétají, zveličují, straší, palčivě sužují. A ráno, když se k nim člověk vrátí, tu vypadají vzdálené a mdlé, na jednu je vidět, jak byly nesoudné a že jsou většinou k nepoužití.

A pak mi jednou na počátku takové neklidné noci napadla velmi jednoduchá věc: zase si dopřát to, co mne v dětství utěšovalo, ale tentokrát pozvat Pannu Marii. Vždyť my karmelitáni v ní opravdu chceme mít matku. Takže teď nežádka na prahu ticha noci prosím Pannu Marii, aby si sedla na okraj mé postele a jen se mou byla. Samozřejmě bude-li chtít udělat víc, oslovit mne nebo jinak mne uklidnit, přijmu to s radostí!

Jindy když jsem se v nemoci modlil slavný růženec, napadlo mi s údivem, kolik toho Maria stihne: sedí na mé posteli a zároveň je v nebi, korunována slávou. Tak ji, když toho stihne mnoho, prosím, aby usedla také na postel lidí mně drahých. Ti možná v této noci již pokojně oddychují, ale možná také oni nemohou spát – pro nemoc nebo starosti. A někteří vlastně měli dětství tak těžké, že takové hezké chvíle s maminkou ani nikdy nezakusili.

A tak je noc zase karmelitánům časem milosti. V mnohem prostším smyslu, než o to prosí hymnus, který v karmelitánských nešporách zhudebnil Georg Friderich Händel. Maria je nám jednoduše nablízku a bdí nad námi.

Jistě lze tento obraz snadno obměnit, jistě lze na naše spojení s Pannou Marií převést i jiné hezké chvíle z dětství. Jaké okamžiky se vám vybaví? Věřím, že když se jimi necháme inspirovat a pozveme Pannu Marii, nemusíme se bát odmítnutí.

*Noční čas s Marií
může mít ještě
i jinou podobu...*

Foto P. Vojtěch Kodet.

KARMEL

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.

Evidenční číslo: MK ČR E 13791

Starší čísla časopisu najdete na www.karmel.cz